

הכנסת
מרכז המחקר והמידע

ירושלים, ג' אב תשע"ה
19 יולי 2015

לכבוד
יו"ר וחברי הוועדה למאבק בנגעי הסמים והאלכוהול

שלום רב,

הנדון:

פעילות גורמי האכיפה בישראל כנגד סחר בחומרים מסכנים בטלפון וברשת האינטרנט

לבקשת יו"ר הוועדה, להלן נתונים ומידע לקראת דיון הוועדה למאבק בנגעי הסמים והאלכוהול בנושא "המאבק בחומרים מסכנים – טיפול המשטרה בסמי פיצוציות, במשלוחים, בטלפון ובאינטרנט", שיתקיים ביום ב' ה- 20 ביולי 2015. בהמשך לנושא הדיון, יתמקד המסמך בנתונים בתחום האכיפה בלבד. לצורך כתיבת המסמך פנינו למשרד לביטחון הפנים, לרשות הלאומית למלחמה בסמים ובאלכוהול, למשרד הבריאות, ליחידת הסמים והמכס של רשות המיסים, ולאגוד האינטרנט הישראלית.

רקע

ב- 13 באוגוסט 2013 נכנס לתוקפו חוק המאבק בתופעת השימוש בחומרים מסכנים, התשע"ג-2013.¹ מטרת החוק היא מענה לתופעת השיווק והשימוש בחומרים בעלי השפעות מזיקות, המיוצרים ומופצים באופן גלוי וזאת מאחר והם אינם כלולים בפקודת הסמים המסוכנים [נוסח חדש], התשל"ג-1973.² עיקרו של החוק הוא הרחבת סמכויות התפיסה וההשמדה של חומרים החשודים כמסכנים, קביעתו של הליך מהיר להכרזת חומרים כחומרים אסורים בהפצה, וההליך הנדרש להשלמת חקיקתם של חומרים אלו כחלק מרשימת הסמים המצוינים בפקודה.³ האחראים ליישום החוק הם השר לביטחון הפנים ושר הבריאות, אך הם חייבים בהסכמתו של שר המשפטים בבואם להתקין תקנות מתוקף חוק זה. בנוסף, קובע החוק כי אחת לששה חודשים מיום התחילה של החוק על השר לביטחון הפנים ועל שר הבריאות לדווח לוועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת על אופן ומידת השימוש בפועל בסמכויות שהוענקו להם.⁴ החוק מגדיר חומר מסכן כ"חומר שנועד לשימוש של אדם, בדרך של אכילה, שתייה, לעיסה, הזרקה, החדרה, עישון או הרחה, ושקיים יסוד סביר להניח כי השימוש בו עלול להביא להפרת הסדר הציבורי או לפגיעה בשלום הציבור, בביטחונו או בבריאותו, בדרך הדומה לפגיעה הנגרמת כתוצאה משימוש בסם

¹ חוק המאבק בתופעת השימוש בחומרים מסכנים, התשע"ג-2013.

² הצעת חוק הממשלה – 783, הצעת חוק המאבק בתופעת השימוש בחומרים מסכנים, התשע"ג-2013, 3 יולי 2013.

³ להרחבה ראו פרק 2.2.2 בתוך עדי ענבר, סמים ואלכוהול בישראל: נתוני רקע, חקיקה ופעילות גופי מדינה, מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 17 יוני 2015.

⁴ פרק ד', סעיפים 11(א)(ב) ו-13(1)(2), חוק המאבק בתופעת השימוש בחומרים מסכנים, התשע"ג-2013.

מסוכן;”⁵ החוק ממשיך וקובע כי בחומר צריך להתקיים גם אחד מהסימנים הבאים בכדי לקבוע כי הוא חומר מסכן: לא קוימו לגביו חובות סימון המוצר, כך שהסימון אינו מעיד על כל רכיביו; הוא מפורסם ברבים ככזה שהשימוש בו גורם לתופעות הנגרמות כתוצאה מהשימוש בסם מסוכן; לא הוצגה הוכחה כי החומר מיוצא או מיובא לפי כל דין לשימושו של כל אדם; הוא מוצע לשימוש שונה מזה שאליו נועד.⁶ מדובר בסמים סינתטיים, או בריסוס של חומר סינתטי על-גבי חומר צמחי, המוצגים לעיתים כיתחליפי סם או 'סמים חוקיים', והדוגמא המוכרת ביותר לחומרים מסוג זה היא זו של 'סמי פיצוציות'.⁷

סחר בחומרים מסכנים באמצעות רשת הטלפון והאינטרנט

לפי משטרת ישראל, תופעת השימוש והסחר בתחליפי הסם ממשיכה לצמוח ולהתרחב.⁸ בנוסף, משטרת ישראל, האגף לפיקוח ואכיפה במשרד הבריאות, והרשות הלאומית למלחמה בסמים ובאלכוהול, מצביעות כולן על הצמצום במכירה גלויה בחנויות והעליה בסחר באמצעות רשת הטלפון, הרשתות החברתיות, ואתרי אינטרנט.⁹ משטרת ישראל מציינת גם כי הסחר ברשת האינטרנט מרחיב את מעגל הצרכנים הפוטנציאליים, וכן את הידע הזמין בנושא גם בקרב הציבור הנורמטיבי ובכלל זאת בני-נוער.¹⁰ להערכת הרשות הלאומית למלחמה בסמים ובאלכוהול ומשטרת ישראל הצמצום במכירה גלויה בחנויות והעליה במכירה באמצעות רשת הטלפון ורשת האינטרנט מתרחשים בישראל מאז תחילתו של חוק המאבק בתופעת השימוש בחומרים מסכנים, התשע"ג-2013.¹¹ להערכת המשטרה מדובר גם בחלק ממגמה כלל-עולמית של העתקת תחומי פשיעה מסוימים מהעולם הפיזי לעולם הסייבר – העולם הווירטואלי.¹²

בתגובה לבקשת מרכז המחקר והמידע של הכנסת לקבלת הנתונים עליהם מסתמכים הגופים בהערכות אלו, הפנה בתשובתו משרד הבריאות את מרכז המחקר והמידע לנתוני משטרת ישראל.¹³ משטרת ישראל מסרה במכתבה כי אין ברשותה נתונים המאפשרים השוואה בין היקף הסחר ברשת האינטרנט ובין היקף הסחר בעולם הפיזי.¹⁴

משטרת ישראל מציינת, וזאת בהסתמך על דו"ח שנכתב על-ידי המרכז האירופי לניטור סמים והתמכרות לסמים (EMCDDA – European Monitoring Centre for Drugs & Drug Addiction) משנת 2015, כי סחר בינלאומי בחומרים סינתטיים באמצעות רשת האינטרנט נפוץ יותר לעומת סמים אחרים, וזאת בשל הפערים הקיימים בין הטכנולוגיות הקיימות ובין שיטות האכיפה והפיקוח בתחום.¹⁵ טבלה מס' 1 מציגה נתונים מסקר שערכה הרשות הלאומית למלחמה בסמים ובאלכוהול¹⁶ ביוני 2014 במסגרתו נשאלו קבוצות גיל שונות, בני-נוער (גילאי 12 עד 17), צעירים (גילאי 18 עד 21), ומבוגרים (גילאי 22 עד 40), אם נחשפו לאתר או פורום באינטרנט המאפשר רכישה של סמים (וזאת ללא הבחנה בין סוגי

⁵ סעיף 1, חוק המאבק בתופעת השימוש בחומרים מסכנים, התשע"ג-2013.

⁶ סעיף 2, חוק המאבק בתופעת השימוש בחומרים מסכנים, התשע"ג-2013.

⁷ הרשות הלאומית למלחמה בסמים ובאלכוהול, "סמי פיצוציות" וחומרים מסכנים. תאריך כניסה: 31 במאי 2015.

⁸ גל יונה, מתאמת הקשר עם הכנסת, לשכת השר לביטחון הפנים, מכתב, 15 באפריל 2015.

⁹ גל יונה, מתאמת הקשר עם הכנסת, לשכת השר לביטחון הפנים, מכתב, 15 באפריל 2015; מירי כהן, מנהלת תחום בכיר שירותי הצלה וע"ר, משרד הבריאות, מכתב, 16 יולי 2015; עו"ד אתי כהנא, ראש אגף אכיפה וחקיקה, וגלעד היימן, דובר, הרשות הלאומית למלחמה בסמי ובאלכוהול, שיחת טלפון, 16 יולי 2015.

¹⁰ מעיין שפ, מזכירות לשכת השר לביטחון פנים, מכתב, 19 יולי 2015.

¹¹ עו"ד אתי כהנא, ראש אגף אכיפה וחקיקה, וגלעד היימן, דובר, הרשות הלאומית למלחמה בסמי ובאלכוהול, שיחת טלפון, 16 יולי 2015; מעיין שפ, מזכירות לשכת השר לביטחון פנים, מכתב, 19 יולי 2015.

¹² מעיין שפ, מזכירות לשכת השר לביטחון פנים, מכתב, 19 יולי 2015.

¹³ מירי כהן, מנהלת תחום בכיר שירותי הצלה וע"ר, משרד הבריאות, מכתב, 16 יולי 2015.

¹⁴ מעיין שפ, מזכירות לשכת השר לביטחון פנים, מכתב, 19 יולי 2015.

¹⁵ שם.

הסמים השונים). יצוין כי באופן כללי אלו הצורכים וסוחרים בסמים באופן לא-חוקי, נוטים להסתיר את פעילותם בתחום, ומכאן שלא בהכרח לדווח אמת על פעילותם בתחום.¹⁷

טבלה מס' 1:

שעורי חשיפה לאתרים או פורומים ברשת האינטרנט המאפשרים רכישת סמים, יוני 2014¹⁸

מבוגרים (גילאי 22 עד 40)	צעירים ¹⁹ (גילאי 18 עד 21)	בני-נוער (גילאי 12 עד 17)	
0%	1%	0%	נחשפתי לאתרים כאלה ואף רכשתי בהם
1%	3%	4%	נחשפתי לאתרים כאלה אך לא רכשתי בהם מעולם
19%	24%	27%	ידוע לי שקיימים אתרים כאלה אך לא נחשפתי אליהם בעצמי
80%	73%	69%	לא ידוע לי על אתרים כאלה

מן הטבלה עולה שמבין כלל קבוצות המשיבים לסקר במהלך יוני 2014, 1% מקרב קבוצת המשיבים 'צעירים' (גילאי 18 עד 21) דיווח כי הוא ביצע רכישה בפועל באתרים אלו. בנוסף, מתוך כלל משיבי הסקר, 4% מבני הנוער, 3% מהצעירים ו-1% מהמבוגרים דיווחו כי נחשפו לאתרים אלה. משטרת ישראל מציינת כי הסחר בסמים (ולאו דווקא חומרים מסכנים בלבד) באינטרנט בולט בעיקר ברשת הפייסבוק, בה פועלים, בין השאר, קטינים הסוחרים בסמים וקטינים אחרים. היא מפרטת במכתבה למרכז המחר והמידע של הכנסת את האתגרים הבאים העומדים בפני רשויות האכיפה בתחום: שימוש בטלפונים ניידים ללא רישום בעלות או תוך שימוש בזהויות בדויות; שימוש בתוכנות הצפנה; יכולת שיקום מהירה של אתר אינטרנט והחזרתו לפעילות; קושי בהגשת כתב אישום והרשעה בגין סחר באינטרנט רק על בסיס התכתבות וללא תפיסת חומר; סעיפי העונשין של חוק המאבק בתופעת השימוש בחומרים מסכנים, התשע"ג-2013 אינם נושאים עימם הרתעה מספקת ביחס לפוטנציאל הרווח הכלכלי הגבוה.²⁰

משרד הבריאות מוסיף כי פעילות הסחר בטלפון או ברשת האינטרנט מייצרת את הצורך של צרכן הסמים להגיע למקום קבוע לצורך הרכישה, וכי תוכנות מסרים מידיים ושימוש ברשתות חברתיות הופכים את ההתקשרות עם הספק לסמויה בהשוואה למכירה הגלויה בחנויות, שני היבטים המקשים על האכיפה בתחום.²¹

יצוין גם כי בשנים האחרונות ישנה צמיחה בשימוש ברשת האינטרנט ככלי למניעת שימוש בסמים ולטיפול בהתמכרות אליהם.²²

¹⁶ הרשות הלאומית למלחמה בסמים ובאלכוהול, [סקר יד-על-הדופק 5](#), יוני 2014.

¹⁷ ראו למשל United Nations Office on Drugs and Crime, [World Drug Report 2014 – Methodology](#), June 2014.

¹⁸ הרשות הלאומית למלחמה בסמים ובאלכוהול, [סקר יד-על-הדופק 5](#), יוני 2014.

¹⁹ נתוני קבוצת הצעירים אינם נסכמים ל-100%. כך בפרסום המקורי.

²⁰ מעיין שפ, מזכירות לשכת השר לביטחון פנים, מכתב, 19 יולי 2015.

²¹ מירי כהן, מנהלת תחום בכיר שירותי הצלה וע"ר, משרד הבריאות, מכתב, 16 יולי 2015.

²² ראו למשל: European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction, [Perspectives on Drugs: Internet-Based Drug Treatment](#), May 2014.

גופי אכיפה ופעילותם בתחום החומרים המסכנים בשנים 2014-2015

חוק המאבק בתופעת השימוש בחומרים מסכנים, התשע"ג-2013 נכנס לתוקפו רק באוגוסט 2013. בנוסף, היקף הפעילות בשנת 2015 נכון למועד כתיבת המסמך הוא שבעה חודשים בלבד. לאור זאת, לא תוצג השוואה בין פעילות שנעשתה בשנים 2013, 2014, ו-2015.

משרד האוצר, רשות המיסים: יחידת סמים ומכס (יס"מ)

רוב החומרים המסכנים, או החשודים כאלה, או חומרי הבסיס הנדרשים להכנתם, מגיעים לישראל באמצעות משלוחים ממקומות אחרים בעולם.²³ יחידת הסמים והמכס (להלן – יס"מ) של רשות המיסים במשרד האוצר היא הגוף המפקח על נושא הברחות הסמים בכל מעברי הגבול של ישראל.²⁴ במסגרת זו מפקחת היס"מ על משלוחים ומטענים המגיעים לישראל באמצעות נמלי הים, נמלי האוויר, שירותי חברות הבלדרות ושירותי דואר ישראל.

לפי היס"מ,²⁵ חוקרי היחידה אינם מבחינים בעבודתם בין סוגי הסמים המוכרים בפקודת הסמים המסוכנים ובין חומרים שהם חומרים מסכנים או החשודים כאלה. לאור זאת הנתונים הנוגעים לפעילות היס"מ שיוצגו כאן הם כוללים, ואינם עוסקים אך ורק בפעילות בתחום משלוחי החומרים המסכנים. כמעט 90% מתפיסות הסמים, החומרים המסכנים, או החשודים כאחד משני אלו, של היס"מ, הן במסגרת משלוחי דואר. בזמן, מתריע היס"מ כי היחידה אינה בודקת את כלל דברי הדואר. היס"מ פועלת באמצעות בדיקות יזומות של דואר, הן זה המגיע באמצעות חברות הבלדרות הבינלאומיות (כגון UPS וכיו"ב) והן זה הנשלח באמצעות דואר ישראל מרחבי העולם ובתוך הארץ.

כל חומר החשוד כסם נבדק במקום באמצעות ערכת זיהוי מעבדה ניידת, ואם ישנו בסיס כימי לחשד כי אכן מדובר בסם, החומר נתפס ומועבר למשטרת ישראל לצורך המשך זיהוי וטיפול. לדברי היס"מ, החל משלהי שנת 2014 חדלה המשטרה לשלוח לה את ממצאי בדיקות המעבדה לזיהוי פלילי של המשטרה. מכאן, שנתוני היס"מ שיוצגו להלן בדבר היקפי תפיסות הסמים השונים מבוססים על הערכות בלבד לאור בדיקת המעבדה הראשונית שהם מבצעים.

לעומת זאת, משטרת ישראל במכתבה למרכז המחקר והמידע של הכנסת קובעת כי אכן ישנה עלייה בתפיסות משלוחי הדואר המכילים סמים סינתטיים. המשטרה מסתמכת בקביעה זו על נתונים שפורסמו בדו"חות השנתיים של הרשות הלאומית למלחמה בסמים ובאלכוהול, מן השנים 2013 ו-2014. הנתונים המופיעים בדו"חות אלו מבוססים על נתוני המטה למלחמה בסמים והלבנת הון של המכס.²⁶ בנוסף וכאמור, חוק המאבק בתופעת השימוש בחומרים מסכנים, התשע"ג-2013, נכנס לתוקפו באוגוסט 2013, ואין לדעת כיצד הדבר השפיע על נתוני 2013.

ליס"מ גם אין מידע כמה מתוך החומרים שנתפסו על-ידיה מקורם מהזמנות שבוצעו באמצעות רשת האינטרנט, אך הערכתה היא כי מדובר בהיקף משמעותי מסך החומרים שנתפסו.

בשנת 2014 נתפסו על-ידי היס"מ סה"כ 222 ק"ג חומרים שנחשדו כסמי פיצוציות, וזאת בצורות שונות כגון אבקות או נוזלים, ונפתחו בגינם 242 תיקים. עד כה בשנת 2015, נכון למועד סיום כתיבת המסמך,

²³ ציון אפרתי, סגן הממונה על יחידת הסמים והלבנת הון שברשות המיסים, שיחת טלפון, 16 יולי 2015, וכן גל יונה, מתאמת הקשר עם הכנסת, לשכת השר לביטחון הפנים, מכתב, 15 באפריל 2015.

²⁴ להרחבה על פעילות היס"מ ראו פרק 3.3 בתוך עדי ענבר, סמים ואלכוהול בישראל: נתוני רקע, תיקיה ופעילות גופי מדינה, מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 17 יוני 2015.

²⁵ הנתונים שיוצגו להלן, אלא אם צוין אחרת, נמסרו על ידי מר ציון אפרתי, סגן הממונה על יחידת הסמים והלבנת הון שברשות המיסים, שיחת טלפון, 16 יולי 2015.

²⁶ מעיין שפ, מזכירות לשכת השר לביטחון פנים, מכתב, 19 יולי 2015.

נתפסו 20.7 ק"ג מסוג זה של חומרים. לפי יס"מ, הדבר יכול להעיד על שינוי בביקוש, או בשל מעבר לסם אחר או בשל צמצום אוכלוסיית היעד, או בבעיה באיכות הנתונים של היס"מ עצמה וזאת מאחר והיס"מ אינה מקבלת, כאמור, מהמשטרה את ממצאיה הסופיים בנוגע לזיהוי החומרים שנמסרו לה. לאור זאת, קובעת היס"מ, אין ברשותה האמצעים לקבוע באופן וודאי מהן מגמות השימוש בסמים מסוג זה.

משאבי היס"מ לנושא בשנת 2015 כוללים 67 עובדים ו- 8 כלבים.²⁷ לרשותה עומדות גם 16 מכוונות שיקוף השייכות לגופי מכס, ביטחון וכיו"ב.²⁸ יצוין כי בשונה מהחלטת הממשלה משנת 1994 על הקמת יחידה המוקדשת אך רק לנושא הברחות הסמים במעברי הגבול,²⁹ כיום מדובר ביחידה המשלבת פעילות כנגד הברחות עם כלל פעילות המכס.³⁰ כבר בשנת 2009 קבע מבקר המדינה כי **כתולדה משינויים אלו הפך המאבק בהברחות סמים למשימה משנית בלבד, דבר שהוביל להפחתה בתפיסות הברחות הסמים.**³¹

משטרת ישראל

בעוד שישנם גופים נוספים במדינת ישראל העוסקים בתחום הסייבר והפשיעה בו, פשיעה 'מסורתית' שעברה לפעילות באינטרנט וברשתות החברתיות, ועבירות סמים בכלל זה, מטופלות ברוב המקרים על-ידי משטרת ישראל.³²

עבירות סמים מוגדרות על-ידי המשטרה כ'עבירות חשיפה', כלומר עבירות שאין בהן מתלוננים ומכאן שהן אינן מדווחות וניתן לגלותן אך ורק על-ידי פעילות יזומה של המשטרה.³³ על-פי המשרד לביטחון הפנים, מאחר ועיקר השימוש בסמי פיצוציות נעשה על-ידי נוער וצעירים, נקטה המשטרה עד תחילתו של החוק במדיניות שלא לעצור חשודים או נאשמים בעבירות הקשורות בסמים אלו אלא להסתפק בחלופת מעצר.³⁴ חוק המאבק בתופעת השימוש בחומרים מסכנים, התשע"ג-2013³⁵ הרחיב את סמכויות המשטרה בתחום החיפוש, התפיסה וההשמדה של חומרים מסכנים או החשודים ככאלה.³⁶ בעקבות זאת, לפי המשרד לביטחון הפנים, מתמקדת המשטרה כעת בפעילות כנגד יבואני, יצרני ומפיצי החומרים המסכנים בבתי הממכר, ברשת ובאמצעות שליחים.³⁷ בו-בזמן, מחלקת הנוער היא הממונה על אכיפת החוק, וזאת מאחר ולפי המשטרה קבוצת גיל זו מהווה הן חלק ניכר מנפגעי סמים אלו והן מהחשודים בעבירות השונות בתחום.³⁸

במכתבם למרכז המחקר והמידע של הכנסת מתאריך 19 ביולי 2015,³⁹ מציין המשרד לביטחון הפנים כי **המשטרה ערכה ב- 2014 מבצע ארצי כנגד פרסום לצורך הפצה של סמים סינתטיים ('סמי הפיצוציות' או 'תחליפי סם') באמצעות קווי טלפון ואתרי אינטרנט.** להלן מספר נתונים בנוגע למבצע זה:

²⁷ פרק 3.3, עדי ענבר, [סמים ואלכוהול בישראל: נתוני רקע, חקיקה ופעילות גופי מדינה](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 17 יוני 2015.

²⁸ שם.

²⁹ החלטת ממשלה מס' 3328, עקרונות מסגרת להקמת יחידה למניעת הברחת סמים במכס, 12 יוני 1994.

³⁰ זאב ציגלברג, הממונה על יחידת הסמים והלבנת ההון שברשות המיסים, ואהוד אור-טל, ממונה מדור בכיר מבצעים ביחידת הסמים והלבנת הון שברשות המיסים, מכתב, 13 באפריל 2015, וכן שיחת טלפון, 19 באפריל 2015.

³¹ מבקר המדינה, רשות המיסים בישראל: פעולות למניעת הברחות של טובין, דו"ח 59ב', 2009, עמ' 241-249; מבקר המדינה, [משרד האוצר: פעילות בית המכס בנמל התעופה בן גוריון למניעת הברחות](#), דו"ח 64א', 2013, עמ' 207-215.

³² מיכאל משקאוץ, עוזר לראש מטה הסייבר במשרד ראש הממשלה, שיחת טלפון, 19 ביולי 2015.

³³ משטרת ישראל, [השנתון הסטטיסטי של משטרת ישראל 2013](#), מאי 2014, עמ' 10.

³⁴ גל יונה, מתאמת הקשר עם הכנסת, לשכת השר לבטחון הפנים, מכתב, 15 באפריל 2015.

³⁵ [חוק המאבק בתופעת השימוש בחומרים מסכנים, התשע"ג-2013](#). ראו גם פרק 2.2.2 במסמך זה.

³⁶ סעיפים 3 ו-4, [חוק המאבק בתופעת השימוש בחומרים מסכנים, התשע"ג-2013](#).

³⁷ גל יונה, מתאמת הקשר עם הכנסת, לשכת השר לבטחון הפנים, מכתב, 15 באפריל 2015.

³⁸ שם.

³⁹ מעיין שפ, מזכירות לשכת השר לביטחון פנים, מכתב, 19 יולי 2015.

- המבצע נערך בין התאריכים 27 ל-29 באוקטובר 2014.
- קווי טלפון: לכל בעלי המנויים שאותרו ואושרו על-ידי הפרקליטות כמועמדי ניתוק, נשלחו מסרונים המודיעים להם כי עליהם להתייצב תוך שלוש שעות בתחנת המשטרה הקרובה לביתם לצורך שימוע בטרם ניתוק. נשלחו לכל חברות הסלולר בקשות לקבלת עמדתן בטרם הניתוק וכולן השיבו כי הן אינן מתנגדות. לא מפורט מה היו הסיבות החוקיות בגינן אושרו אותם קווי טלפון כמועמדים לניתוק וכמה קווי טלפון נותקו במהלך המבצע.
- אתרי אינטרנט: חברת 'מכבים.קום', חברה לפתרונות אבטחה ברשת האינטרנט,⁴⁰ ניטרה 32 אתרי אינטרנט ודפי פייסבוק שפרסמו מכירת סמי פיצוציות. הוגשו בקשות להסרת אתרים אלו וכולם הוסרו.

במכתבה מציינת עוד המשטרה כי "ישנן פעולות ייחודיות המבוצעות על-ידי המשטרה כמו הסרת אתרים פוגעניים וניתוק קווי טלפון", אך היא אינה מציינת מה היה היקף פעולות אלו בשנים 2014 ו-2015, או מה היה אופיין, ולאילו תפוקות (כגון מעצרים או כתבי אישום) הובילו פעולות ייחודיות אלו בהשוואה לפעילות כללית בתחום החומרים המסכנים.

מהמכתב עולה גם כי המשטרה אינה מקצה משאבים ייחודיים לתחום הסחר באינטרנט או באמצעות הטלפון בחומרים מסכנים, אלא מעמידה לרשות הנושא את אותם המשאבים המוקצים לטיפול הכללי בסחר בסמים בתחום הסייבר. לפי המשטרה האתגר המשמעותי העומד בפניה בתחום האכיפה של הנושא הוא הסבת חוקרים מפעילות 'ברחוב' לפעילות בעבירות 'ברשת'.

האגף לאכיפה ופיקוח, משרד הבריאות⁴¹

האגף לאכיפה ופיקוח במשרד הבריאות הינו יחידה מקצועית שחלק מתפקידיה הוא מאבק בתופעת החומרים המסכנים. בהתייחס לנושא הסחר בחומרים המסכנים ברשת הטלפון וברשת האינטרנט, מונה משרד הבריאות את הנקודות הבאות:

- למשרד הבריאות **סמכות לחיפוש, דגימה ותפיסה של סמי מרפא או רעלים רפואיים בכל בית עסק, חנות או כל מקום החשוד במכירה שלהם.**⁴²
- לעומת זאת, **למשרד הבריאות אין סמכויות ישירות לפעולת אכיפה כלפי מספרי טלפון או אתרי רשת האינטרנט.** היעדר סמכויות מוגדרות אלו מהווה, לדברי המשרד, אתגר בביצוע חקירות ופעילות ישירה אל מול קווי הטלפון ואתרי הממכר ברשת. המשרד מוסר כי הוא **פועל כיום לשינוי הדבר באמצעות תיקון חקיקה.**
- **לאור זאת, מתמקד משרד הבריאות באיסוף דיווחים על פעילות מסוג זה והעברתם לידי גורמי האכיפה, דהיינו משטרת ישראל ויחידת הסמים והמכס של רשות המיסים.**
- אגף פיקוח ואכיפה של משרד הבריאות היה **שותף גם למבצע האכיפה שצוין לעיל שנערך באוקטובר 2014,** יחד עם משטרת ישראל והרשות הלאומית למלחמה בסמים ובאלכוהול. משרד הבריאות מדווח כי במסגרת זו אותרו ונסגרו 30 אתרי מכירה ברשת האינטרנט. בדיווחה של המשטרה שהוצג לעיל נקבע המספר 32.

⁴⁰ www.maccabim.com, תאריך כניסה: 19 יולי 2015.

⁴¹ אלא אם צוין אחרת, הנתונים בנוגע לפעילות האגף לאכיפה ופיקוח במשרד הבריאות נמסרו על-ידי מירי כהן, מנהלת תחום בכיר שירותי הצלה וע"ר, משרד הבריאות, מכתב, 16 יולי 2015.

⁴² סעיף 46, פקודת הרוקחים.

- בנוסף, מציין משרד הבריאות כי בעקבות חוק המאבק בתופעת השימוש בחומרים מסכנים, התשע"ג-2013⁴³ חל שינוי באופי פעילותו בתחום החומרים המסכנים: עיקר הדרישה ממנו כעת היא מתן חוות דעת בתחום החומרים המסכנים במסגרת הובלת צוות מקצועי בין-משרדי הממליץ למנכ"ל משרד הבריאות על הכרזתם של חומרים שנקבע כי הם מסכנים כחומרים אסורים בהפצה.⁴⁴ הכרזה זו מאפשרת פעילות מיידית של משטרת ישראל כנגד סחר בחומרים אלו, וכבסיס להוספתו האפשרית של החומר המסכן לתוספת רשימת הסמים האסורים המנויה בפקודת הסמים המסוכנים [נוסח חדש], התשל"ג-1973.

הרשות הלאומית למלחמה בסמים ובאלכוהול⁴⁵

חלק ניכר מפעילותה של הרשות הלאומית למלחמה בסמים ובאלכוהול (להלן – הרשות) בתחום הסחר בחומרים מסכנים באמצעות רשת הטלפון ורשת האינטרנט הוא הסברה ומניעה, ייעוץ בנושא לגופים שונים, וכן קידום החקיקה בתחום. עם זאת, ציינה הרשות כי היא גם נוטלת חלק בשיתופי הפעולה הבאים בנושא עם רשויות האכיפה בישראל:

- **איסוף והעברת מידע** בנוגע לפעילות קווי טלפון ו/או אתרי רשת אינטרנט לגורמי האכיפה.
- הרשות היא חלק מהצוות המקצועי בראשותו של משרד הבריאות האמון על המלצה למנכ"ל משרד הבריאות בדבר הכרזתו של חומר שנקבע כי הוא מסכן כחומר אסור בהפצה.⁴⁶
- **באוקטובר 2014 נטלה הרשות חלק בייזום ומימון פעילות משותפת עם היחידה לפשיעה פרמצבטית שבמשרד הבריאות ועם משטרת ישראל לסגירת קווי טלפון ואתרי רשת אינטרנט שעסקו בממכר חומרים מסכנים.** הרשות מגדירה פעילות זו כמוצלחת, והקצתה לצורך כך משאבים נוספים לשנת הפעילות של 2015. **הרשות לא מסרה מהו היקף המימון שהוקצה לפעילות בשנת 2014 ו/או 2015.**

איגוד האינטרנט הישראלי

איגוד האינטרנט הישראלי הוא גוף בלתי תלוי שלא למטרות רווח המנהל את מרשם שמות המתחם (DNS – Domain Name System) עם הסיומת il.⁴⁷ לאיגוד שירות פתוח וחינמי לציבור, המאפשר את איתור פרטי הרישום מאחורי כל כתובת המסתיימת ב-il, הידוע בכינוי 'WHO IS'.⁴⁸ לדברי גבי מי-טל שוורץ, מנהלת תחום קשרי קהילה ורגולציה באיגוד, **גורמי האכיפה פונים ישירות לספקיות שירותי רשת האינטרנט, ואינם פונים אל האיגוד.** עמדת האיגוד, מציינת הגבי שוורץ, היא כי **לצורך סגירת אתר ברשת האינטרנט יש לחייב את הוצאתו של צו בית משפט, המחייב דיון מקדים ובחינה של מידת נחיצות סגירת האתר, ואין לאפשר למשטרה לקבל החלטה זו על דעת עצמה בלבד.** בנוסף, מציינת הגבי שוורץ כי לעמדתם סגירת אתרים אינה יעילה בנוגע למאבק בחומרים מסכנים: זוהי

⁴³ [חוק המאבק בתופעת השימוש בחומרים מסכנים, התשע"ג-2013](#). ראו גם פרק 2.2.2 במסמך זה.

⁴⁴ להרחבה על נוהל זה ראו פרק 3.4.2 בעדי ענבר, [סמים ואלכוהול בישראל: נתוני רקע, חקיקה ופעילות גופי מדינה](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 17 יוני 2015.

⁴⁵ אלא אם צוין אחרת, הנתונים בדבר פעילות הרשות נמסרו על-ידי עו"ד אתי כהנא, ראש אגף אכיפה וחקיקה, וגלעד היימן, דובר, הרשות הלאומית למלחמה בסמים ובאלכוהול, שיחת טלפון, 16 יולי 2015.

⁴⁶ להרחבה על נוהל זה ראו פרק 3.4.2 בעדי ענבר, [סמים ואלכוהול בישראל: נתוני רקע, חקיקה ופעילות גופי מדינה](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 17 יוני 2015.

⁴⁷ איגוד האינטרנט הישראלי, [שאלות נפוצות](#). תאריך כניסה: 19 יולי 2015.

⁴⁸ איגוד האינטרנט הישראלי, [איתור פרטים \(Whois\)](#). תאריך כניסה: 19 יולי 2015.

אינה סגירה של פעילות הסחר עצמה, אלא רק של אתר הפעילות. מכאן שדינה של הפעילות לצוף שוב תחת שם מתחם חדש.⁴⁹

כתיבה: ד"ר עדי ענבר, רכזת
אישור: ד"ר שירלי אברמי, מנהלת
מרכז המחקר והמידע של הכנסת

⁴⁹ מי-טל שוורץ, מנהלת תחום קשרי קהילה ורגולציה, איגוד האינטרנט הישראלי, שיחת טלפון, 16 יולי 2015.